

## CUVÂNT-ÎNAINTE

Aceasta este o povestire despre cât poate îndura răbdarea unei femei și despre ce poate înfăptui hotărârea unui bărbat.

În cazul în care ai putea să te bazezi pe mașinăria legii pentru a pricepe dedesubturile unui caz asupra căruia planează bănuiele și pentru a conduce orice anchetă doar cu sprijinul modest al acțiunii de ungere asigurate de „uleiul” aurului, întâmplările descrise în aceste pagini ar fi putut să-și revendice dreptul de a ajunge în atenția opiniei publice într-un tribunal.

Dar legea încă mai este, în anumite cazuri inevitabile, servitorul tocmit dinainte de către cei plini de bani; și povestirea rămâne să fie depănată, pentru întâia oară, în aceste pagini. După cum s-ar fi convenit ca ea să ajungă la urechile judecătorului, întocmai așa va fi ea auzită acum de către cititor. Niciun lucru plin de însemnătate, care va apărea de la începutul și până la sfârșitul acestei dezvoltări, nu va fi relatat din auzite. Atunci când autorul acestor rânduri introductive (Walter Hartright, pe numele său) va avea o legătură mai strânsă decât alții cu întâmplările care urmează să fie aduse la cunoștință, le va descrie el însuși. Atunci când acestea nu fac parte din experiența sa personală, se va retrage din postura de povestitor, iar această însărcinare va fi preluată, din punctul în care a rămas el, de către alte persoane care pot vorbi despre respectivele împrejurări, bazându-se pe ceea ce cunosc, la fel de hotărât și de convingător cum a făcut-o și el, înaintea lor.

Așadar, povestea de față va fi așternută pe hârtie nu de pana unui singur om, ci a mai multora, așa cum povestirea unei fărădelegi este relatată la tribunal de mai mulți martori – având, în ambele cazuri, același scop, și anume de a înfățișa întotdeauna adevărul cât mai direct și mai lesne de priceput și de a reconstitui un întreg șir de întâmplări, determinând persoanele care au avut cea mai strânsă legătură cu ele, în fiecare etapă succesivă, să-și relateze, cât mai exact, propria experiență.

Să-i îngăduim lui Walter Hartright, profesor de desen, în vârstă de douăzeci și opt de ani, să depună cel dintâi mărturie.

# PRIMA EPOCĂ

POVESTIREA ESTE ÎNCEPUTĂ DE CĂTRE

WALTER HARTRIGHT

(profesor de desen la Clement's Inn)

## I

Era ultima zi a lunii iulie. Îndelungata arșiță a verii era pe sfârșite, iar nouă, pelerinilor obosiți ai străzilor Londrei, începeau să ne zboare gândurile la umbrele norilor pogorâte deasupra holdelor de grâne și la briza toamnei de pe țărmul mării.

Cât despre sârmanul de mine, vara ce se apropia de sfârșit mă lăsase cu sănătatea șubrezită, dezamăgit și, dacă tot e să spunem adevărul și numai adevărul, fără niciun sfanț în buzunar. În ultimul an nu-mi chivernisise veniturile cu tot atâta grijă ca de obicei și cheltuielile exagerate mă aduseseră acum în situația de a-mi petrece toamna, ca să pun ceva deoparte, între căsuța mamei din Hampstead și propriul apartament din oraș.

Îmi aduc aminte că seara era liniștită, iar cerul, înnorat; aerul londonez, cum nu se poate mai apăsător. Freamătul îndepărtat al străzii se auzea foarte stins; în vreme ce pulsul slab al vieții din mine și bătăile inimii mari a orașului din jurul meu păreau să se stingă împreună, tot mai lipsite de vlagă cu fiecare clipă, odată cu soarele care apunea. M-am smuls din moleșală, abandonând cartea pe care o țineam în mână, mai mult visând decât citind, și am ieșit în căutarea aerului răcoros al nopții din suburbii. Era una din cele două seri pe care obișnuiam să le petrec în fiecare

săptămână împreună cu mama și cu sora mea. Drept urmare, pașii mei s-au îndreptat către nord, în direcția Hampstead.

Întâmplările pe care urmează să le relatez mă obligă să menționez aici faptul că tatăl meu se stinsese din viață cu câțiva ani înainte de perioada la care mă refer acum; și că Sarah, sora mea, și cu mine eram singurii rămași dintr-o familie care numărase cândva cinci copii. Tatăl meu fusese și el profesor de desen. Grație eforturilor pe care le făcuse, reușise pe deplin în profesia sa, iar grija lui drăgăstoasă de a le asigura viitorul celor care depindeau de munca lui l-a determinat, după căsătorie, să-și economisească o bună parte din venituri, mai mult decât consideră necesar majoritatea bărbaților. Mulțumită admirabilei sale prudențe și spiritului său de sacrificiu, mama și sora mea au rămas, după trecerea lui în neființă, la fel de independente de lumea exterioară cum fuseseră și în timpul vieții lui. Eu i-am călcat cu succes pe urme, și aveam toate motivele să fiu recunoscător pentru perspectivele care mi se deschideau în pragul vieții.

Atunci când am ajuns în fața porții căsuței mamei mele, amurgul liniștit mai licărea încă pe vârfurile cele mai înalte ale ierburilor ce împânzeau câmpul, iar imaginea Londrei, aflată la picioarele mele, se cufundase în abisul negru al nopții întunecate. Abia dacă am apucat să ating clopoțelul, când ușa casei s-a deschis cu o mișcare violentă; respectabilul meu prieten italian, profesorul Pesca, s-a ivit în locul menajerei, repezindu-se să mă întâmpine voios, cu o stridentă parodie străină suprapusă peste voioșia englezească.

De dragul lui și totodată, mă simt obligat să adaug, pentru că ocupă un loc important în povestea mea, profesorul merită onoarea unei prezentări detaliate. Întâmplarea l-a făcut să fie punctul de plecare al bizarei povești de familie pe care aceste pagini intenționează să o înfățișeze.

Am făcut cunoștință cu prietenul meu italian întâlnindu-l în câteva case mari, unde predă limba natală, iar eu predam desenul.

Tot ceea ce știam până atunci despre el era că la un moment dat ocupase o poziție de seamă la Universitatea din Padova, că plecase din Italia din motive politice (a căror natură refuzase cu obstinătate să o destăinuie vreodată cuiva) și că se stabilise de mulți ani la Londra, unde ducea o viață respectabilă, ca profesor de limbi străine.

Fără să fie propriu-zis un pitic – căci era perfect proporționat din cap până-n picioare –, Pesca era, consider eu, cea mai scundă ființă omenească pe care o văzusem în viața mea, cu excepția aceloră de la bălci. Remarcat peste tot din pricina înfățișării sale, el se distingea și mai mult în rândul oamenilor datorită excentricității inocente a firii sale. Îl obseda ideea că este dator să-și manifeste recunoștința față de țara care îi pusese la dispoziție un adăpost și un mijloc de a-și câștiga existența, făcând tot ce-i stătea în putință pentru a se transforma într-un englez adevărat. Cum nu se mulțumea să-și exprime în general omagiul față de națiune, umblând veșnic cu o umbrelă și purtând mereu ghetete și o pălărie albă, profesorul aspira să devină un englez veritabil și în obiceiuri și în distracții, nu numai ca înfățișare. Descoperind că noi ne distingeam, ca națiune, prin dragostea pentru exercițiile fizice, omulețul, în naivitatea sa, s-a apucat să practice toate sporturile și jocurile noastre englezești, de fiecare dată când i se ivea ocazia să participe la ele, ferm convins că, printr-un efort al voinței, era capabil să adopte distracțiile noastre naționale în aer liber în același mod în care adoptase obiectele noastre specifice de îmbrăcăminte: ghetetele și pălăria albă.

Îl văzusem punându-și orbește în pericol picioarele la o vânătoare de vulpi și pe un teren de crichet; și, la scurt timp după aceea, l-am văzut riscându-și chiar viața, la fel de orbește, în valurile mării, la Brighton.

Ne întâlniserăm acolo întâmplător și făceam baie împreună. Dacă am fi practicat vreun sport specific națiunii mele, bineînțeles că l-aș fi urmărit cu grijă pe Pesca; dar din moment ce străinii

sunt, îndeobște, la fel de capabili să se descurce în apă ca și englezii, nu mi-a trecut nicio clipă prin minte că arta înotului ar putea fi inclusă pe lista sporturilor bărbătești pe care profesorul credea că le poate învăța cât ai bate din palme. La scurtă vreme după ce ne-am îndepărtat amândoi de țărm m-am oprit, dându-mi seama că prietenul meu rămăsese în urmă, și m-am întors să mă uit după el. Spre groaza și uimirea mea, între mine și plajă n-am văzut nimic altceva decât două mici brațe albe care s-au zbatut preț de o clipă la suprafața apei, după care au dispărut cu desăvârșire. Când m-am scufundat în căutarea lui, bietul omuleț zăcea liniștit, ghemuit într-o groapă de pe fundul apei, arătând mult mai mic decât îl văzusem vreodată până atunci. În cele câteva clipe scurse în timp ce îl trăgeam prin apă, aerul l-a readus la viață și a urcat treptele pontonului sprijinit de mine. Pe măsură ce începea să-și vină, cât de cât, în fire, își dădea seama cât de mult se înșelase în privința înotului. Imediat ce clănțănitul dinților i-a permis să îngaime câteva vorbe, a schițat un zâmbet lipsit de griji și a spus că de vină trebuie să fi fost vreun cârcel.

După ce și-a revenit complet și mi s-a alăturat pe plajă, firea lui caldă de italian a ieșit la suprafață, spărgând crusta tuturor constrângerilor englezești autoimpuse. M-a copleșit cu cele mai grozave moduri de a-și manifesta afecțiunea – exclamând cu pasiune, în felul său exagerat, că de acum înainte avea să-și pună viața la dispoziția mea – și a declarat că îi va fi imposibil să se bucure din nou de fericire până când nu va găsi ocazia de a-și dovedi recunoștința, făcându-mi vreun serviciu de care să-mi pot aminti, la rândul-mi, până la sfârșitul zilelor.

Am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a stăvili avalanșa de lacrimi și promisiuni, stăruind cu îndârjire să consider întreaga aventură ca pe un bun subiect de glumă; și am izbutit, în cele din urmă, după câte îmi imaginam, să mai domolesc sentimentele copleșitoare de obligație pe care Pesca la nutrea față de mine. Nici măcar nu-mi trecea atunci prin cap – și nici mai apoi, pe

când plăcuta noastră vacanță se apropia de sfârșit – că ocazia de a-mi face un serviciu, după care recunoscătorul meu tovarăș tânjea cu atâta ardoare, avea să se ivească destul de curând, că el ținea morțiș să o fructifice cu orice preț și că, procedând astfel, avea să abată întreg cursul existenței mele pe un nou făgaș și să mă schimbe cu desăvârșire.

Și totuși așa s-au petrecut lucrurile. Dacă nu m-aș fi scufundat după profesorul Pesca, atunci când zăcea în groapa de pe fundul apei, probabil că nu aș fi avut nicio legătură cu povestea pe care v-o vor înfățișa aceste pagini... Poate că la urechile mele n-ar fi ajuns niciodată numele femeii care mi-a însuflețit toate gândurile, care a devenit stăpână pe toate forțele mele și a ajuns să fie unica rațiune călăuzitoare și scopul vieții mele.

## II

Chipul și comportamentul lui Pesca, în seara când ne-am întâlnit în fața casei mamei mele, îmi erau mai mult decât suficiente pentru a-mi da de înțeles că se petrecuse un lucru ieșit din comun. Cu toate astea, am găsit de cuviință că n-avea niciun rost să-i solicit imediat o explicație. Puteam doar să presupun, în vreme ce el mă trăgea de ambele mâini, că (știindu-mi obiceiurile) venise la mama mea în seara aceea pentru a se întâlni cu mine și că avea să-mi aducă la cunoștință niște vești extrem de plăcute.

Am intrat împreună în salon, într-o manieră precipitată și lipsită de cuviință. Mama stătea lângă fereastra deschisă, râzând și făcându-și vânt cu evantaiul. Pesca se număra printre favoriții săi; cele mai ciudate excentricități ale lui găseau întotdeauna înțelegere în ochii ei. Draga de ea! Din cea dintâi clipă în care și-a dat seama că micul profesor era profund atașat și recunoscător față de fiul ei, și-a deschis fără rezerve sufletul în fața lui, acceptându-i toate ciudățeniile de străin, fără să încerce prea tare să le înțeleagă.

Însă era destul de ciudat că sora mea Sarah, deși era atât de tânără, se arăta mai puțin îngăduitoare. Recunoștea pe deplin deosebita calitate sufletești ale lui Pesca, dar cu toate acestea nu era în stare să-l accepte fără nicio rezervă, de dragul meu, așa cum o făcuse mama. Concepția ei limitată referitoare la decență se revolta mereu împotriva disprețului structural pe care Pesca îl manifesta față de aparențe; și de fiecare dată lăsa să se observe, mai mult sau mai puțin, mirarea ei față de familiaritatea pe care mama o arăta acestui străin excentric. Am remarcat, și asta nu doar în cazul surorii mele, ci și al altora, că noi, cei din tânăra generație, nu suntem atât de inimoși și săritori ca aceia mai în vârstă. Adeveseori văd oameni bătrâni îmbujorându-se și emoționându-se de perspectiva vreunei plăceri așteptate, care nu izbutește cu niciun chip să tulbure liniștea senină a nepoților. Suntem noi, mă întreb, niște băieți și fete tot atât de naturali cum au fost bătrânii, pe vremea lor? Poate că progresul în educație a făcut un pas cam prea mare; și poate că, în aceste timpuri moderne, dăm dovadă de o maturitate exagerată?

Fără să mă încumet să dau un răspuns tranșant acestor întrebări, pot măcar să observ că nicicând nu le-am văzut pe mama și pe sora mea împreună, în compania lui Pesca, fără să am senzația că, dintre ele două, mama era femeia mai tânără. Cu acest prilej, de exemplu, în timp ce bătrâna râdea din toată inima de modul băiețesc în care mă năpustisem ca o vijelie în salon, Sarah culegea de pe jos, descumpănită, cioburile unei cești de ceai pe care profesorul o dădămasese de pe masă în graba sa de a se repezi spre ușă, să mă întâmpine.

— Nu știu ce s-ar fi întâmplat, Walter – rosti mama –, dacă ai mai fi zăbovit un pic. Pesca aproape că-și ieșise din minți de nerăbdare, iar eu era să o iau razna de curiozitate. Profesorul a adus niște vești minunate, afirmând că te privesc pe tine, și a refuzat cu îndârjire să ne ofere chiar și cel mai mic indiciu înainte de apariția prietenului său Walter.



— Este extrem de neplăcut că serviciul s-a descompletat, murmură Sarah pentru sine, privind cu un aer posomorât resturile ceștii sparte.

În vreme ce ea rostea aceste vorbe, Pesca, fericit și ignorând răul ireparabil pe care vesela îl suferise din pricina lui, își trăgea un fotoliu mare în capătul opus al încăperii, ca să ne domine pe toți trei, aidoma unui orator adresându-se unui auditoriu. Întorcându-și fotoliul cu spatele spre noi, a sărit pe el în genunchi și s-a adresat emoționat, de la amvonul improvizat, micii adunări alcătuite din trei persoane.

— Acum, scumpii mei dragi – încep Pesca (care întotdeauna spunea „scumpii mei dragi” când voia să zică „dragii mei prieteni”) –, ascultați-mă. A sosit momentul... o să vă dau vestea cea bună... o să vorbesc, în cele din urmă.

— Foarte bine, bravo! exclamă mama, cântându-i amuzată în strună.

— Următorul lucru pe care o să-l strice, mamă – șopti Sarah –, o să fie spătarul celui mai bun fotoliu.

— Mă întorc în trecut și mă adresez ființei celei mai nobile, continuă Pesca, gesticulând înspre mine, pe deasupra spătarului fotoliului. Cine m-a descoperit mort pe fundul mării (din pricina unui cârcel) și cine m-a scos la suprafață? Și ce cuvinte am rostit atunci când m-am văzut iarăși teafăr, nevătămat și îmbrăcat?

— Mult mai multe cuvinte decât era cazul, i-am răspuns, cât mai hotărât cu putință, pentru că chiar și cel mai mic imbold legat de acest subiect dădea frâu liber, în mod invariabil, emoțiilor profesorului, transformându-le într-un șuvoi de lacrimi.

— Am spus – insistă el – că viața mea, până în ultima clipă, îi aparține scumpului meu prieten Walter, și chiar așa și stau lucrurile. Am spus că nicicând nu o să mai fiu în stare să mă simt fericit, până când nu mi se va ivi ocazia de a-i face un bine lui Walter, și n-am fost mulțumit de mine, până în această binecuvântată zi. Acum – răcni omulețul din toți bojocii, pradă unui înflăcărat

entuziasm – fericirea mi se revarsă prin toți porii, căci, pe tot ce am mai sfânt, de la credință și suflet până la viață și onoare, acel ceva s-a petrecut, în cele din urmă, și unicul lucru care se mai poate spune acum este: Bine-foarte-bine!<sup>1</sup>

Poate că n-ar strica să explic aici faptul că Pesca se mândrea că este un englez desăvârșit în limbaj, ca și în îmbrăcăminte, maniere și distracții. Prinzând câteva dintre expresiile noastre cele mai familiare, le presăra în conversație cum îl tăia capul, transformându-le, din plăcerea pe care i-o provoca pronunțarea lor și din neînțelegerea sensului lor real, în cuvinte compuse și repetiții personale, legându-le întotdeauna unele de altele, ca și cum ar fi fost formate dintr-o lungă silabă.

— Printre casele de seamă din Londra în care predau limba țării mele de baștină – rosti profesorul, repezindu-se direct în toiul explicației pe care o tot amânase fără vreo altă introducere – se găsește una impozantă, în marea piață ce poartă numele de Portland. Aveți cu toții idee unde este? Da, da, desigur-sigur. În acea casă impozantă, scumpii mei, locuiește o familie extraordinară. Mama, blondă și grasă; trei tinere domnișoare, blonde și grase; doi tineri domnișori, blonzi și grași; și tatăl, cel mai blond și mai gras dintre toți, care este un negustor avut, ce se scaldă în aur – un bărbat chipeș odinioară, dar care în prezent, ținând seama de faptul că este chel și are două bărbii, nu mai poate fi socotit astfel. Acum fiți atenți și ciuliți urechile! Le învățam pe tinerele domnișoare despre sublimul Dante și ah! – pe toți dracii! – nu există limbă în care să pot exprima cât de mult Dante le dă de furcă drăguțelor lor căpșoare! Dar nu contează – toate la timpul lor – și cu cât mai multe lecții, cu atât mai bine pentru mine. Acum ascultați! Imaginați-vă că astăzi le predam tinerelor domnișoare lecția, ca de obicei. Toți patru suntem adânciți în *Infernul* lui Dante, în cel de-al șaptelea cerc, dar asta nu contează, căci toate

---

<sup>1</sup> „*Right-all-right*” (engl. în original) (n. red.).

cercurile sunt aidoma pentru cele trei tinere domnișoare, blonde și grase. În orice caz, ajunși la al șaptelea cerc, eu le tot pun să repete, le recit, le explic și mă las furat de un entuziasm inutil, când... de pe holul de afară răzbate scârțâitul unor ghete și în cameră intră tatăl cel putred de bogat, marele negustor cu chelie și cu două bărbii. Ha, scumpii mei! Acum sunt mai aproape de chestiune decât vă poate trece prin cap. Ați dat dovadă de răbdare până acum? Sau v-ați zis, în gând: „Of, pe toți dracii! Pesca mai are de gând să ajungă vreodată la subiect, în seara asta?”

I-am mărturisit că eram extrem de interesați. Profesorul a continuat:

— În mână, tătucul cel bogat ținea o scrisoare; și, după ce se scuză pentru că ne deranjează din *Infernul* nostru cu lucruri lumești, specifice muritorilor de rând, li se adresează celor trei tinere domnișoare, începând cu acel cuvânt binecuvântat pe care voi, englezii, îl folosiți întotdeauna atunci când aveți ceva de zis, adică fix cu un mare „O”. „O, scumpele mele” – rostește negustorul –, „am aici o scrisoare de la prietenul meu, domnul...” (acum nu-mi vine în minte numele, dar nu contează, o să ne întoarcem noi la chestiunea asta; da, da, da, bine-foarte-bine). Așa că tatăl zice: „Am primit o scrisoare de la prietenul meu, domnul cu pricina; îmi cere să-i recomand pe cineva, un profesor de desen, care să se ducă la reședința lui de la țară.” O, Doamne, Dumnezeu mare! Atunci când mi-au ajuns la urechi vorbele rostite de negustor, l-aș fi cuprins cu brațele pe după gât și l-aș fi strâns la piept într-o lungă și recunoscătoare îmbrățișare, dacă aș fi fost îndejuns de înalt încât să ajung până la el. În situația dată însă, m-am mulțumit să sar de pe scaunul pe care stăteam așezat ca pe ghimpi, arzând de nerăbdare să spun ceva, însă m-am abținut, lăsându-l pe tatăl domnișoarelor să continue. „Poate știți voi”, rostește bunul tată, tot răsucind scrisoarea primită de la prietenul său între degetele încărcate de aur, „poate știți voi, dragile mele, vreun profesor de desen pe care să-l pot recomanda?” Cele trei

domnișoare s-au uitat una la alta, apoi au răspuns (cu indispensabilul mare „O” de la început): „O, nu, dragă tată! Dar poate că domnul Pesca, aici de față...” Pomenindu-mi-se numele, nu am mai fost în stare să mă abțin – mă gândeam numai la voi, scumpii mei – țâșnesc de pe scaun, ca și cum dintr-odată mi-ar fi intrat un cui în dos, cui crescut ca prin farmec din pământ și care a pătruns prin tăblia scaunului, și mă adresez negustorului bogat, spunând (într-o manieră curat englezească): „Stimate domn, cunosc omul potrivit! Cel mai bun și mai de seamă profesor de desen de pe fața pământului! Recomandați-l printr-o scrisoare chiar în această seară și trimiteți-l, cu arme și bagaje (altă exprimare curat englezească, nu-i așa?!), cu trenul, chiar mâine!” „Stați, stați un pic”, zice tatăl, „este străin sau englez?” „Englez până-n măduva oaselor”, îi răspund eu. „Respectabil?” întreabă tatăl. „Domnule”, îi răspund (pentru că această ultimă întrebare m-a ofensat și gata), nu mai sunt familiar cu el, „focul nemuritor al geniului arde în pieptul acestui englez și, chiar mai mult decât atât, la fel a fost și tatăl lui!” „N-are importanță”, zice incultul negustor, „n-are importanță geniul său, domnule Pesca. În țara asta nu avem nevoie de genii, în cazul în care nu dau dovadă și de respectabilitate, situație în care chiar suntem bucuroși, chiar foarte bucuroși, să-i avem printre noi. Poate prietenul dumitale să ne ofere dovezi, scrisori de recomandare care să stea mărturie pentru caracterul său?” Eu fac un gest nepăsător cu mâna. „Scrisori?” rostesc eu. „Ha! Doamne, Dumnezeule mare! Ba bine că nu, zău așa! Teancuri de scrisori și grămezi de mărturii, dacă vreți!” „Una sau două ar fi suficiente”, rostește acest bărbat flegmatic, sclav al banului. „Să mi le trimiți”, continuă el, „împreună cu numele și adresa lui. Și, stai, stai, domnule Pesca, înainte de a te duce la prietenul dumitale, ai face bine să iei notă”. „Bancnotă!” exclam eu, cuprins de indignare. „Nicio bancnotă, vă rog, până când curajosul meu englez nu o va fi câștigat mai întâi.” „Bancnotă!” exclamă și tatăl domnișoarelor, extrem de surprins, „cine a zis

ceva despre vreo bancnotă? Mă refer la o notă privitoare la condiții, o listă cu ceea ce trebuie să facă el. Continuă-ți lecția, domnule Pesca, iar eu o să-ți ofer amănuntele necesare din scrisoarea prietenului meu”. Negustorul s-a așezat, și-a luat condeiul, cerneală și hârtie, iar eu m-am cufundat iarăși în *Infernul* lui Dante, împreună cu cele trei domnișoare. În zece minute nota este așternută pe hârtie, și ghețele tatălui se îndepărtează scârțâind afară, pe coridor. Din acea clipă, pe legea, pe sufletul, pe onoarea mea, nu mai am habar de nimic! Mărețul gând că, în cele din urmă, am găsit ocazia să mă revanșez, plin de recunoștință față de cel mai scump prieten pe care îl am, îmi zboară prin minte și mă face beat de fericire. Habar n-am cum m-am smuls, împreună cu cele trei fete, din *Infernul* lui Dante, cum mi-am făcut apoi celelalte treburi, cum am mâncat pe fugă. Sunt mulțumit că mă aflu aici, cu nota negustorului în mână, simțindu-mă măreț ca viața, aprins ca focul și fericit ca un rege! Ha! Ha! Ha! Bine-bine-foarte-bine!

Ajuns în acest punct, profesorul flutură deasupra capului lista cu respectivele condiții, terminându-și lungă și volubila istorisire cu o imitație italiană a unui strigăt de entuziasm englezesc.

Mama se ridică atunci când el încheie, cu obrajii îmbujorați și cu ochii scânteietori. Îl apucă apoi cu căldură de mâinile-i mici.

— Scumpul, bunul meu Pesca, rosti ea. Nici când n-am pus la îndoială dragostea dumitale sinceră pentru Walter, dar acum sunt mai convinsă ca niciodată!

— Sunt sigură că îi suntem extrem de îndatorați profesorului Pesca pentru ceea ce a făcut de dragul lui Walter, adăugă Sarah.

Se ridică pe jumătate, în timp ce spunea aceste cuvinte, ca și cum ar fi avut de gând să se apropie de fotoliu, dar, remarcând faptul că Pesca săruta cu aviditate mâinile mamei, adoptă o mină serioasă și se așeză la loc. „Dacă omulețul acesta se comportă față de mama într-o manieră atât de familiară, atunci cum mă va trata pe *mine*?” Uneori, adevărul se poate citi pe chipuri; și,

dincolo de orice îndoială, asta îi trecea prin minte lui Sarah în timp ce își reocupa locul.

Deși nutream și eu un sentiment de recunoștință văzând amabilitatea pe care o dovedise Pesca, nu mă simțeam nici pe departe atât de entuziasmat pe cât s-ar fi cuvenit să mă arăt în fața perspectivei ce mi se oferea, aceea de a obține respectiva slujbă. După ce profesorul a terminat cu mâinile mamei și după ce i-am adus călduroase mulțumiri pentru intervenția făcută în favoarea mea, l-am rugat să-mi permită să arunc o privire notei cu condițiile așternute pe hârtie de respectabilul său patron.

Pesca îmi înmână hârtia, cu o mișcare triumfătoare.

— Citește! rosti omulețul, maiestuos. Te încredințez, prietene, că rândurile tatălui bogătan răsună ca o trâmbiță.

În orice caz, nota cu condiții era simplă, directă și limpede. Ea îmi aducea la cunoștință că:

În primul rând, domnul Frederick Fairlie, de la Limmeridge House, din Cumberland, dorea să apeleze la serviciile unui profesor de desen cu adevărat competent, pentru o perioadă de minimum patru luni.

În al doilea rând, îndatoririle care îi reveneau profesorului de desen se încadrau în două categorii. Avea să supravegheze instruirea a două domnișoare în arta picturii în acuarelă; în plus, avea să-și dedice timpul liber restaurării și montării unei colecții valoroase de desene, care fuseseră neglijate cu desăvârșire.

În al treilea rând, onorariul oferit celui care avea să-și asume aceste îndatoriri, îndeplinindu-le cu succes, era de patru guinee pe săptămână și că urma să locuiască la Limmeridge House, unde va fi tratat ca un gentilom.

În al patrulea și ultimul rând, nu se cuvenea ca vreo persoană să solicite acest post, în cazul în care nu era capabilă să furnizeze cele mai serioase referințe legate de caracterul și aptitudinile sale. Referințele urmau să fie trimise prietenului domnului Fairlie din Londra, care era împuternicit să perfecteze toate aranjamentele necesare.

Aceste instrucțiuni erau urmate de numele și adresa angajatorului lui Pesca din Piața Portland. Astfel se termina nota sau lista.

Perspectiva pe care mi-o oferea acest angajament era cu siguranță una atractivă. Slujba părea să fie ușoară și totodată agreabilă; îmi era propusă toamna, intervalul din an când eram cel mai puțin ocupat; iar condițiile, ținând seama de experiența mea în profesia în cauză, erau surprinzătoare, în sensul bun al cuvântului. Nu eram străin de toate acestea; știam că s-ar fi convenit să mă consider extrem de norocos în cazul în care aș fi izbutit să obțin postul ce mi se punea la dispoziție, și cu toate acestea, imediat ce am dat citire respectivei note, ceva inexplicabil mă îndemna să refuz. Niciodată până atunci nu mi se mai întâmplase ca simțul datoriei și intuiția să se afle într-un dezacord atât de dureros și de inexplicabil ca acum.

— Oh, Walter, tatălui tău nu i s-a ivit nicicând o asemenea șansă! spuse mama, după ce a citit lista cu condiții și mi-a dat-o înapoi.

— Să faci cunoștință cu niște persoane atât de distinse – remarcă Sarah, îndreptându-se în scaun – și încă în niște condiții atât de avantajoase, să fii tratat ca de la egal la egal!

— Da, da, condițiile, sub toate aspectele, sunt destul de tentante, am răspuns eu, cuprins de nerăbdare. Dar, înainte de a expedia scrisorile cu recomandări, mi-ar plăcea să mai am la dispoziție puțin timp, să mă mai gândesc...

— Să te mai gândești! exclamă mama. De ce, Walter, ce-i cu tine?

— Să te mai gândești! repetă sora mea, aidoma unui ecou. Ce lucru ieșit din comun spui, într-un asemenea moment!

— Să te mai gândești! îi ținu isonul profesorul. La ce anume ai mai putea să te gândești? Răspunde-mi la întrebarea asta! Nu te-ai plâns tu de sănătate și nu tânjeai după ceea ce numeai o gură de aer proaspăt, undeva la țară? Ei bine, la tine în mână se află hârtia care îți oferă câte guri de aer proaspăt de la țară vrei, vreme

de cel puțin patru luni. E așa sau ba? Ha! Și în plus, nu ai nevoie de bani? Ei bine! Patru guinee de aur pe săptămână sunt chiar de aruncat? Doamne, Dumnezeu mare! Dacă ar ajunge în buzunarul *meu*, ghetele mi-ar scârțâi ca acelea ale tăticului bogat, cu senzația bogăției covârșitoare a omului care umblă încălțat cu ele! Patru guinee pe săptămână și, chiar mai mult decât atât, încântătoarea companie a două tinere domnișoare! Și, în plus, casă și masă, adică mic dejun, prânz și cină, plus ceaiurile voastre englezești și bere înspumată la discreție, toate gratis... Păi bine, Walter, scumpul meu prieten, pe toți dracii, pentru întâia oară de când fac umbră pământului simt că nu am suficienți ochi în cap, să mă holbez uimit la tine!

Nici mirarea evidentă a mamei în fața comportamentului meu, nici vehemența cu care Pesca înșira avantajele pe care mi le servea pe tavă noua mea slujbă nu mi-au clătinat aversiunea inexplicabilă pe care o nutream față de perspectiva de a mă duce la Limmeridge House. După ce m-am apucat să caut nod în papură, inventând tot soiul de obiecții mărunte împotriva plecării mele în Cumberland, și după ce am ascultat replicile care le desființau fără drept de apel pe toate, spre marea mea dezamăgire, m-am străduit să invoc un ultim obstacol, întrebând ce avea să se întâmple cu elevii mei din Londra, în perioada în care urma ca eu să le învăț pe tinerele domnișoare ale domnului Fairlie să facă schițe după natură. Răspunsul evident a fost că majoritatea elevilor aveau să fie plecați în călătoriile lor de toamnă și că puținii care aveau să rămână în oraș puteau să fie dați în grija unui alt profesor de desen, pe ai cărui elevi îi preluasem și eu la un moment dat, în circumstanțe similare. Sora mea mi-a adus aminte că respectivul coleg își pusese în mod expres serviciile la dispoziția mea în perioada cu pricina, în cazul în care intenționez să părăsesc orașul; mama m-a rugat insistent să nu permit unui moft să stea în calea propriilor interese și a sănătății mele; iar Pesca m-a implorat din tot sufletul să nu-i frâng inima, dând cu piciorul celei dintâi dovezi de recunoștință pe care fusese în stare să o ofere prietenului care îi salvase viața.



Sinceritatea și dragostea vădite aflate la baza acestor reproșuri ar fi impresionat orice om care avea măcar o urmă de bunăvoință. Deși n-am izbutit să-mi înving inexplicabila încăpățănare, am dovedit măcar îndeajuns de multă tărie încât să mă rușinez profund și să pun capăt discuției așa cum se cuvine, cedând și promițând să fac tot ceea ce mi se cerea.

Restul serii s-a scurs într-o atmosferă destul de veselă, făcând presupuneri amuzante referitoare la viața care mă aștepta, în compania celor două tinere domnișoare din Cumberland. Pesca, inspirat de grogul nostru tradițional, care părea să i se urce la cap în cel mai uimitor mod, la cinci minute după ce îl dăduse pe gât, și-a revendicat dreptul de a fi socotit un englez fără cusur, ținând o serie de discursuri într-o succesiune rapidă, toastând în sănătatea mamei, a surorii mele, a mea și, la grămadă, în sănătatea domnului Fairlie și a celor două tinere domnișoare, răspunzându-și patetic sieși, cu mulțumiri din partea tuturor.

— Să-ți dezvălui un secret, Walter, îmi spuse micul meu prieten, pe un ton confidențial, în timp ce mergeam spre casă împreună. Mă emoționez aducându-mi aminte de propria elocvență. Inima mi-e plină de ambiție. Într-o bună zi o să ajung în nobilul vostru parlament. Este visul meu de-o viață să ajung onorabilul Pesca, parlamentar!

În dimineața următoare am trimis scrisorile de recomandare patronului lui Pesca, în Piața Portland. S-au scurs trei zile și am ajuns la concluzia, cu lăuntrică satisfacție, că portofoliul meu nu fusese considerat suficient de lămuritor. Totuși, în cea de-a patra zi a venit și răspunsul. Eram anunțat că domnul Fairlie accepta serviciile mele și că îmi cerea să plec la Cumberland fără nicio amânare. Toate instrucțiunile necesare călătoriei erau adăugate cu grijă și clar într-un post-scriptum.

Am făcut toate aranjamentele convenite, cam fără tragere de inimă, pentru a putea părăsi Londra a doua zi în zori. Spre seară, Pesca a trecut în fugă pe la mine, în drum spre un dineu, pentru a-și lua la revedere.

— Cât o să lipsești tu, o să-mi usuc lacrimile cu acest gând luminos, rosti vesel profesorul. Sub auspiciile mâinii mele norocoase, soarta ta a primit cel dintâi imbold pe lumea asta. Du-te, prietene! Și, în numele cerului, cât stai în Cumberland, bate fierul cât e cald, vorba proverbului vostru. Să te însori cu una dintre cele două tinere domnișoare, să devii onorabilul Hartright, membru al parlamentului, și, când o să ajungi printre cei sus-puși, nu uita că Pesca a făcut posibil totul!

Am încercat să rîd împreună cu micul meu prieten de vorbele sale de duh, dar n-am izbutit să mă amuz la comandă. Eram pradă unei apăsări dureroase, în vreme ce el își lua bun-rămas.

Atunci când m-am văzut iarăși singur, nu mi-a rămas altceva de făcut decât să o apuc pe jos către căsuța din Hampstead, pentru a-mi lua rămas-bun de la mama și de la Sarah.

### III

Arșița fusese înăbușitoare întreaga zi, iar noaptea era înnorată și sufocantă.

Mama și sora mea îmi dăduseră atât de multe sfaturi și mă imploraseră de atâtea ori să mai zăbovesc încă cinci minute, încât aproape că se făcuse miezul nopții atunci când servitoarea a încuiat poarta grădinii în urma mea. Am înaintat câțiva pași pe cel mai scurt drum care mă ducea înapoi la Londra, apoi am rămas locului, ezitând.

Luna plină strălucea pe cerul de un albastru-întunecat, lipsit de stele, iar întinderea vălurită a câmpurilor lăsa impresia, în mod ciudat, că se găsește la sute de kilometri depărtare de marele oraș care se afla dincolo de ele. Gândul că aveam să ajung în scurt timp în zăpușeala și întunecimea Londrei nu mă încânta câtuși de puțin. Perspectiva de a mă duce la culcare în odaia mea lipsită de aer și ideea unei sufocări treptate mi se păreau, în zbuciumul meu sufletesc și trupesc, a fi unul și același lucru. Drept urmare, am decis să hoinăresc spre casă prin aerul curat, luând-o pe cea mai ocolită cale cu puțință, pe potecile albe ce șerpuiau de-a lungul și

de-a latul câmpurilor pustii, pentru a ajunge la Londra prin suburbia ei cea mai deschisă, croindu-mi drum până în Finchley Road și întorcându-mă astfel, în răcoarea dimineții ce urma să vină, prin partea vestică a lui Regent's Park.

Am urmat agale potecuța ce străbătea câmpia stearpă, bucurându-mă de liniștea divină a priveliștii și admirând amestecul de umbră și lumină care învăluia terenul accidentat ce mă înconjură din toate părțile. Câtă vreme pașii m-au purtat prin această primă și cea mai frumoasă parte a hoinăreliei mele nocturne, am dat frâu liber gândurilor, lăsându-le să zburde în voia impresiilor iscate de peisaj și m-am concentrat extrem de puțin asupra unui subiect anume – la drept vorbind, după câte izbutesc să-mi dau seama, cred că de fapt nu-mi stătea mintea la nimic.

Dar, atunci când am lăsat în urmă câmpurile și am ajuns pe un drumeag unde nu prea aveai ce vedea, gândurile stârnite în mod firesc de apropiata schimbare a obiceiurilor și preocupărilor au început să-mi capteze tot mai mult atenția. Atunci când am ajuns la capătul drumului, eram absorbit de viziunile mele imaginare legate de Limmeridge House, de domnul Fairlie și de cele două domnișoare, de ale căror exerciții în arta picturii în acuarelă aveam să mă ocup în scurt timp.

Ajunsesem în acel punct al plimbării mele în care se intersectau patru drumuri – drumul spre Hampstead, pe care îl urmasem la venire, cel spre Finchley, drumul spre West End și cel care ducea înapoi la Londra. O apucasem în mod automat în această ultimă direcție și pășeam pe șoseaua pe care nu se mai afla nici țipenie de om, întrebându-mă într-o doară, îmi aduc aminte, cum or fi arătând tinerele domnișoare din Cumberland, când, într-o străfulgerare de o clipă, tot sângele din trup mi-a înghețat în vine la atingerea blândă și neașteptată a unei mâini pe care cineva aflat în spate și-a așezat-o pe umărul meu.

M-am întors fulgerător, cu degetele încleștate pe mânerul bastonului.

Acolo, în mijlocul drumului lat și luminat, ca și cum tocmai în clipa aceea ar fi răsărit din pământ ori s-ar fi pogorât din cer, se afla silueta unei femei singuratică, înveșmântată în alb din cap până-n picioare, care mă privea întrebător și arăta cu mâna spre norul întunecat de deasupra Londrei.

Eram peste măsură de uimit de această apariție neașteptată care stătea dinaintea mea, în toiul nopții și în acel loc pustiu, pentru a mai fi în stare să o întreb ce vrea. Necunoscuta a vorbit prima.

— Acesta este drumul spre Londra? întrebă ea.

M-am uitat la ea cu luare-aminte, în timp ce îmi adresa această întrebare ciudată. Era aproape ora unu. Tot ceea ce am izbutit să disting limpede în lumina lunii era un chip tânăr și palid, cu bărbia și obrajii ascuțiți; ochi mari și gravi, cu o privire melancolică; buze fremătătoare; și un păr deschis la culoare, blond-castaniu. Nu avea nimic excentric, nimic necuviincios în comportament: era blândă și calmă, cu o oarecare melancolie și neîncredere în priviri; nu avea tocmai aerul unei doamne, dar, totodată, nu arăta nici precum o femeie de rând. Vocea, din puținele cuvinte pe care le auzisem, suna cumva straniu de liniștită și mecanică în tonalitățile sale, vorbele erau rostite cam prea repede. În mână ținea un mic geamantan; veșmintele sale – boneta, șalul și rochia, toate de culoare albă – nu erau, cu siguranță, după câte puteam să deslușesc, croite din materiale foarte fine ori foarte scumpe. Silueta ei era suplă și, mai degrabă, peste înălțimea obișnuită, iar ținuta și gesturile nu trădau nici cea mai mică urmă de extravaganță. Asta a fost tot ceea ce am putut să remarc la ea, în lumina diafană a lunii și în circumstanțele extrem de bizare ale întâlnirii noastre. Nu aveam nici cea mai mică idee ce hram purta și cum ajunsese acolo, stingheră, pe șosea, la un ceas după miezul nopții. Asupra unui singur lucru eram încredințat pe deplin, și anume că nimeni n-ar fi putut interpreta în mod eronat înțelesul cuvintelor rostite de ea, chiar la acea oră suspect de târzie în acel loc suspect de singuratic.

— M-ați auzit? întrebă ea, vorbind la fel de calm și de iute, fără cea mai mică urmă de agitație ori nerăbdare. V-am întrebat dacă acesta este drumul spre Londra.

— Da – i-am răspuns –, acesta este chiar drumul care duce la St. John's Wood și la Regent's Park. Vă rog să mă iertați că nu v-am răspuns adineauri. Am fost mai degrabă uimit de apariția dumneavoastră neașteptată pe drum. La drept vorbind, nici acum nu mă pot dumiri cum s-a petrecut.

— Nu mă suspectați că aș fi comis ceva nelalocul lui, nu-i așa? Nu am făcut nimic de acest fel. Am avut parte de un accident și sunt foarte nefericită că mă găsesc aici, la o oră atât de târzie. De ce mă suspectați că aș fi săvârșit ceva ce nu se cuvine?

Vorbise cu o seriozitate și o agitație care nu-și aveau rostul, retrăgându-se cu câțiva pași. Am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a o liniști.

— Vă rog să nu vă imaginați că mi-ar fi trecut vreo clipă prin minte să vă suspectez de ceva – i-am răspuns – sau că nu-mi doresc altceva decât să vă dau o mână de ajutor, dacă am această posibilitate. Doar că am fost uluit de apariția dumneavoastră pe șosea, căci avusesem impresia că e pustie înaintea cu o clipă de a vă zări.

Se întoarse și arătă spre răscruce, unde drumul spre Londra și cel spre Hampstead se intersectau și unde se căsca o deschizătură în gardul viu care străjuia șoseaua.

— V-am auzit apropiindu-vă – rosti ea – și m-am ascuns acolo pentru a vedea ce fel de om sunteți, înainte de a-mi asuma riscul de a vă vorbi. Am avut îndoieli și m-am temut până când ați trecut de mine, după care am fost silită să mă furișez după dumneavoastră și să vă ating.

Să se furișeze după mine și să mă atingă? De ce să nu mă strige? Straniu, ca să mă rezum doar la acest cuvânt.

— Pot avea încredere în dumneavoastră? întrebă ea. Nu credeți cele mai rele lucruri despre mine din pricina faptului că am

suferit un accident? zise și se opri, derutată, mutându-și geamantanul dintr-o mână în cealaltă și suspinând cu amărăciune.

Am fost mișcat văzând-o cât e de singură și neajutorată. Imboldul firesc de a o ajuta și de a o proteja avură câștig de cauză asupra rațiunii, precauției și tactului la care ar fi făcut apel mai mult ca sigur un bărbat mai în etate, mai înțelept și mai cu capul pe umeri, în această situație ciudată.

— Fiți pe deplin încredințată că nu nutresc deloc vreun gând rău – i-am răspuns. Dacă nu vă vine ușor să-mi explicați situația stranie în care vă găsiți, renunțați pur și simplu să mai abordați subiectul. Nu sunt câtuși de puțin îndreptățit să vă solicit vreo explicație. Spuneți-mi doar în ce mod v-aș putea ajuta, iar dacă pot, am s-o fac.

— Sunteți foarte amabil și sunt bucuroasă că v-am întâlnit, zise ea, iar primul accent de duiosie feminină pe care l-am auzit la ea îi tremură în glas când rosti aceste cuvinte, dar fără ca vreo lacrimă să-i lucească în acei ochi mari și melancolici, care mă priveau țintă. Până acum am fost o singură dată la Londra – continuă ea, vorbind tot mai repede – și nu cunosc deloc această zonă. Există oare șansa de a găsi vreo trăsură sau orice mijloc de transport? Este prea târziu pentru una ca asta? Habar n-am. Dacă mi-ați arăta unde aș putea să găesc o birjă și dacă o să-mi promiteți că nu o să vă amestecați, îngăduindu-mi să plec când și unde o să găesc de cuviință, căci am un prieten la Londra care mă va primi cu bucurie, nu-mi mai doresc nimic în plus. Ei bine, îmi promiteți?

Aruncă iarăși o privire îngrijorată în susul și în josul șoselei, mutându-și din nou geamantanul dintr-o mână în alta. Repetă cuvintele „Ei bine, îmi promiteți?” și mă privi drept în față, cu o teamă imploratoare și o derută care mă tulburară.

Ce puteam face? Era o necunoscută neajutorată care se baza pe mine, aflată practic la cheremul meu. Nu se zărea nicio casă prin preajmă, nu trecea nimeni cu care aș fi putut să mă consult și nu exista nicio lege pe acest pământ care să mă îndreptățească să o constrâng în vreun fel sau altul, chiar dacă aș fi avut vreo idee

în ce mod aş fi putut să o fac. Aştern aceste rânduri ros de neîncredere, printre umbrele care întunecă chiar pagina căreia le încredinţez, întrebându-mă din nou ce puteam face.

Ceea ce am făcut a fost să încerc să câştig timp, adresându-i câteva întrebări.

— Sunteţi sigură că prietenul dumneavoastră din Londra vă va primi la o oră atât de înaintată? am întrebat-o.

— Mai mult ca sigură. Nu trebuie decât să-mi spuneţi că o să-mi îngăduiţi să plec atunci când o să vreau şi că nu o să vă amestecaţi. Ei bine, îmi promiteţi?

În vreme ce repetă pentru a treia oară aceste cuvinte, se apropie de mine şi îşi aşeză mâna pe pieptul meu, cu un gest furişat, blând şi brusc – o mână gingaşă, o mână rece (după cum am simţit atunci când i-am îndepărtat-o cu mâna mea), chiar şi în acea noapte sufocantă. Țineți seama de faptul că eram tânăr, țineți seama de faptul că mâna care mă atingea aparținea unei femei.

— Ei bine, îmi promiteți?

— Da.

Un singur cuvânt! Acel cuvânt scurt și familiar aflat pe buzele tuturor, în fiecare ceas al zilei. Of! Tremur și acum, când îl scriu.

Ne-am îndreptat către Londra, pășind laolaltă în primul ceas liniștit al noii zile – eu și această femeie, al cărei nume, a cărei fire, a cărei poveste, ale cărei țeluri în viață, a cărei prezență reală lângă mine, în acel moment, erau niște mistere de nedeslușit pentru mine. Era ca într-un vis. Eram oare chiar eu, Walter Hartright? Acesta era oare binecunoscutul și banalul drum pe care hoinăreau oamenii, în zilele de duminică? Plecasem oare, cu adevărat, cu puțin mai mult de o oră în urmă, din atmosfera pașnică, decentă, convențional de familială care domnea în casa mamei mele? Eram prea zăpăcit – și în același timp prea conștient de prezența unui sentiment nedeslușit care semăna cu autoreproșul – pentru a fi în stare să rostesc vreun cuvânt în primele minute petrecute în compania bizarei mele însoțitoare. Vocea ei fu aceea care sparse iarăși tăcerea dintre noi.